

Upptäck Jordens resurser

Hur tar vi hand om jordens resurser, människor och miljö så att en hållbar utveckling blir möjlig? Upptäck Jordens resurser tar upp de delar ur kursplanen i geografi i Lgr 11 som passar bäst att beskriva ur ett globalt perspektiv.

PROVLEKTION: Vad är det vi köper?

Följande provlektion är ett utdrag ur Upptäck Jordens resurser och Upptäck Jordens resurser Arbetsboken. Texterna och uppgifterna ger eleverna förutsättningar att utveckla förmågan att värdera lösningar på olika miljö- och utvecklingsfrågor utifrån överväganden kring etik och hållbar utveckling. Lektionen består av:

- Upptäck Jordens resurser, sidorna 56-57
- Upptäck Jordens resurser Arbetsboken, sidan 34

Syfte

Syftet med provlektionen är att eleverna ska utveckla kunskaper om hur människa, samhälle och natur samspelar och vilka konsekvenser våra köp av varor får för miljön.

Siktat mot kunskapskraven för betyget E i slutet av årskurs 6

- Eleven kan resonera kring frågor som rör hållbar utveckling och ger då enkla och till viss del underbyggda förslag på miljöetiska val och prioriteringar i vardagen.

Så här kan du arbeta

1. Kopiera de bifogade sidorna 56-57 från grundboken och sidan 34 från arbetsboken till din elevgrupp.
2. Läs sidan 56 från grundboken. Prata om innehållet och titta på bilden. Uppmuntra eleverna att ställa nyfikna frågor och fundera på om det är något som de inte förstår. Gör en enkel tankekarta med samma rubriker som boken tar upp: material, människor, transporter, förpackning, hållbarhet, energi och utsläpp, återvinningsbar, kemikalier, vatten. Välj en vara och gå igenom varje aspekt på tavlan tillsammans.
3. Sidan 57 tar upp och förklarar begreppet *hållbar utveckling*. Skriv upp det synligt i klassrummet och bearbeta begreppen social, ekologisk och ekonomisk.
4. Låt eleverna arbeta två och två med sida 34 från arbetsboken: *Vad är det du köper?*
5. Låt eleverna redovisa och jämföra sina resultat av undersökningen de har gjort i arbetsboken.
6. Avsluta med att tillsammans läsa Använd din konsumentmakt på sidan 57. Diskutera vad begreppet kan innebära för individen, företagen och miljön.
7. Vem eller vilka vinner på att vi har en köpfri dag? Är det någon som förlorar på det? Varför?

Vad är det vi köper?

Allt du köper påverkar naturen och andra människor på flera olika sätt. Tänk dig att varje vara har sitt eget ekologiska fotavtryck. De här frågorna hjälper dig att ta reda på varans ekologiska avtryck när du till exempel köper en ny t-shirt eller telefon:

MATERIAL?

Vad är varan gjord av? Är det ett rent material, till exempel trä, eller är det material av många olika ämnen? Plast är till exempel gjort av olja och kemikalier. Kommer materialet från en resurs som det finns mycket eller lite av eller är det återvunnet material?

MÄNNISKOR?

Hur har människorna som gjort varan haft det? Har de fått tillräckligt betalt och haft rimliga arbetstider? Det kan vara väldigt olika i olika länder.

HÅLLBARHET?

Kommer varan att hålla i många år, eller kastas den snart? Idag tillverkas många saker för att gå sönder efter en viss tid. Det kallas "planerat åldrande". Det gör företagen för tjäna mer pengar, eftersom man då måste köpa nytt.

TRANSPORTER?

Hur har varan transporterats till butiken? Med tåg, flyg eller lastbil? Hur långt har den transporterats?

KEMIKALIER?

Innehåller varan gifter eller kemikalier? En plastsäck som luktar plast innehåller ofta ämnen som inte är nyttiga för människor och miljö. Bomull som inte är ekologisk är besprutad med stora mängder bekämpningsmedel.

FÖRPACKNING?

Många varor har förpackningar av kartong och plast. Eftersom de blir sopor direkt är det bättre att välja varor utan onödiga förpackningar.

VATTEN?

För att få fram bomull till en t-shirt går det åt 25 000 liter vatten. Vatten är en bristvara i många länder på jorden.

ENERGI OCH UTSLÄPP?

Hur mycket energi har gått åt för att tillverka varan? Hur mycket utsläpp har det blivit?

ÅTERVINNINGSBAR?

Vad händer med varan när den gått sönder eller du är färdig med den? Går den att återvinna så att materialet kan användas igen eller hamnar den på sopberget?

Använd din konsumentmakt!

Eftersom alla företag vill sälja sina varor, har köparna, konsumenterna, stor makt. Du kan påverka genom att välja sådant som du tycker verkar bra för en hållbar utveckling, och välja bort det som verkar mindre bra.

Du kan ställa frågor och berätta för företagen vad du tycker. Om många kunder kräver att företagen tar ansvar för miljön, är chansen mycket större att de börjar göra det.

Det finns många knep att få folk att köpa mer än de behöver.

Konsumenten ställs ofta inför knepiga val. Dyrare och ekologiska eller billigare och besprutade bananer?

ALLT DET HÄR ÄR HÅLLBAR UTVECKLING

Social hållbar utveckling

Vi är 7 miljarder människor på jorden och vi blir fler för varje år. Alla har rätt att äta sig mätta, gå i skolan, ha någonstans att bo och leva ett bra liv. Alla är lika mycket värda och alla har samma rättigheter.

Ekologisk hållbar utveckling

Miljön är viktig. Vi får allt vi behöver från naturen, all mat och allt material. Vi behöver ren luft och rent vatten. Vi måste använda naturens resurser försiktigt, vara varsamma och inte förstöra eller förgifta dem.

Ekonomisk hållbar utveckling

Vi får inte slösa med naturens begränsade resurser. Alla måste få vad de behöver utan att naturresurserna tar slut. Det betyder till exempel att producera varor på ett effektivt sätt, så att det går åt så lite energi och råvaror som möjligt.

ORDLISTA

Ekologisk är något som är bra för att alla arter ska kunna leva på jorden.

Sociala frågor kan handla om vad vi människor behöver för att ha ett bra liv: bostad, utbildning och vård.

Ekonomi kan handla om att ta hand om resurser och skapa pengar.

Läs s. 56–57 i grundboken. Ta hjälp av olika sökmotorer på nätet. Sök gärna information via flera källor. Kom ihåg att vara källkritisk.

VAD ÄR DET DU KÖPER?

Du övar på att undersöka, jämföra, dra slutsatser och formulera dig.

Hur tänker du när du bestämmer dig för att köpa en sak? Tänker du någon gång på hur saken har producerats? Hur den har transporterats till affären? Vilka material som har använts?

6. Undersök vad du kan få reda på om en vara du redan köpt eller något du gärna vill köpa. Svara på frågorna nedan. Skriv vad du redan vet och vad du får reda på om prylen.

- ① Vilken vara undersöker du?

- ② Hur är varan förpackad?

- ③ Vilket material består varan och förpackningen av?

- ④ Finns det några kemikalier i varan? _____

- ⑤ Hur mycket vatten har det gått åt i tillverkningen? _____

- ⑥ a) Går det att få reda på hur mycket energi det har gått åt vid tillverkningen av produkten?

Ja Nej

- b) Hur mycket utsläpp har det blivit?

mycket mellan lite

- ⑦ a) Går det att få reda på något om människorna som har tillverkat varan?

Ja Nej

- b) Verkar det som om de som arbetat med varan har tillräckligt betalt och rimliga arbetsvillkor? Vad får du reda på?

7. Hur har varan transporterats till butiken?

8. Hur länge kommer du att kunna använda varan?

9. Kommer du att kunna återvinna varan så småningom?

34

Kopiering förbjuden. Se omslagets insida.